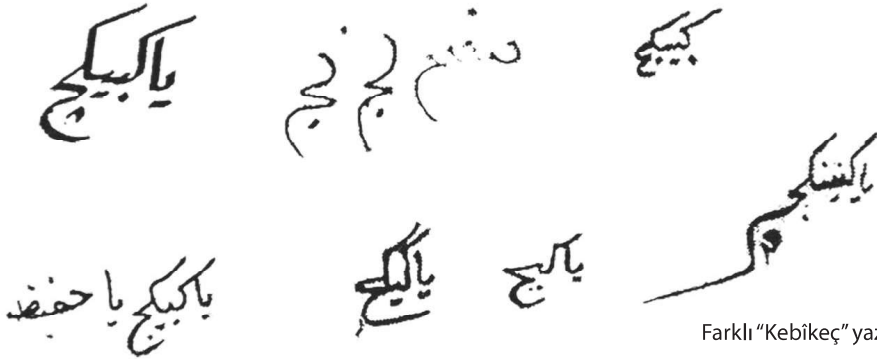

Celi sülüs istifli “Yâ Kebîkeç” hattı.

Farklı “Kebîkeç” yazıları.

KEBÎKEC

E SKİDEN kitapların genellikle ilk sayfalarına ‘kebîkeç’, ‘yâ kebîkeç’, ‘yâ hafız yâ kebîkeç’ gibi ibareler yazılırdı. Süryani veya Hint mitolojisinde kebîkeç ha-

şerarı yok etmekle görevli bir meleğin veya cinin yahut kitap kurtları şeyhinin adı olup, haşeratin o melek veya cinden korktuğu için yahut şeyhlerinin adına saygı duyup “bu kitap efendimizin himayesinde” diye kitaba zarar ver-

mediğine inanılırdı. Bir rivayete göre de kebîkeç, kitap kurtlarını etkileyen tılsımlı bir sözdü.

Kebîkeç’in hüdhüd kuşu olduğu ve bu kuşun tüyleri kitap sayfaları arasına konunca haşeratin kitaba yaklaşamadığı da rivayet edilmektedir.

Bazı kaynaklarda kebîkeç’in kâğıthane çiçeği, düğün çiçeği, sarı çiçek, sütleğen, kibrit çiçeği, kırlangıç otu, kurbağa otu, kurbağa ayası gibi karşılıkları olan zehirli bir bitki olduğu belirtilmektedir. Haşeratin zarar vermesini engellemek için bu bitkinin sayfaların arasına konması ya da o bitkinin suyundan veya yağından elde edilen bir maddenin mürekkebe karıştırılıp yazı veya sadece kebîkeç yazılması söz konusu iken, bitki adının zamanla tılsımlı bir söz halini almış olması da muhtemeldir.

Kebîkeç, Kuzey Afrika’da ‘kabikah, kabikanc, kaykatak, akikanc’, Endonezya’da ‘yâ kih’ olarak anılmıştır.

**

Hocanın biri mollasından bir kitap ister. Molla kitabı eline alınca görür ki lime lime; güve delik deşik etmiş. “Hocam” der, “kitabı güve yemiş!” Hoca bağırır: “Yâ kebîkeç yazmadın mı?” Molla cevap verir: “Yazdım, yazdım ama önce kebîkeç’i yemiş de sonra kitabı yemiş!”

Müellifin biri kebîkeç’i baş sayfa yerine son sayfaya yazmış. Kitap kurdu kitabın ilk sayfasından yemeye başlamış, son sayfaya gelinceye kadar kendine güzel bir ziyafet çekmiş. Son sayfada görmüş ki, böcekler şâhı Kebîkeç tahtına kurulmuş, gözlerini bu kurtçuğun üzerine dikmiş, bütün heybetiyle karşısında duruyor. Hemen oradan uzaklaşmış. Ancak müellifin elinde sadece kitabın son sayfası kalmış. ■

KAYNAKÇA

¶ Tüba Çavdar Karatepe, “Kebîkeç”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, c. 25, 2002, s. 161-162.

¶ Abdülbâki Gölpınarlı, *Divan Edebiyatı Beyanındadır*, Marmara Kitabevi 1945, sayfa 52.